

จัดรดา โชตนาการ และเกริกเกียรติ พรหมมินทร์/ 8 Aug 2023

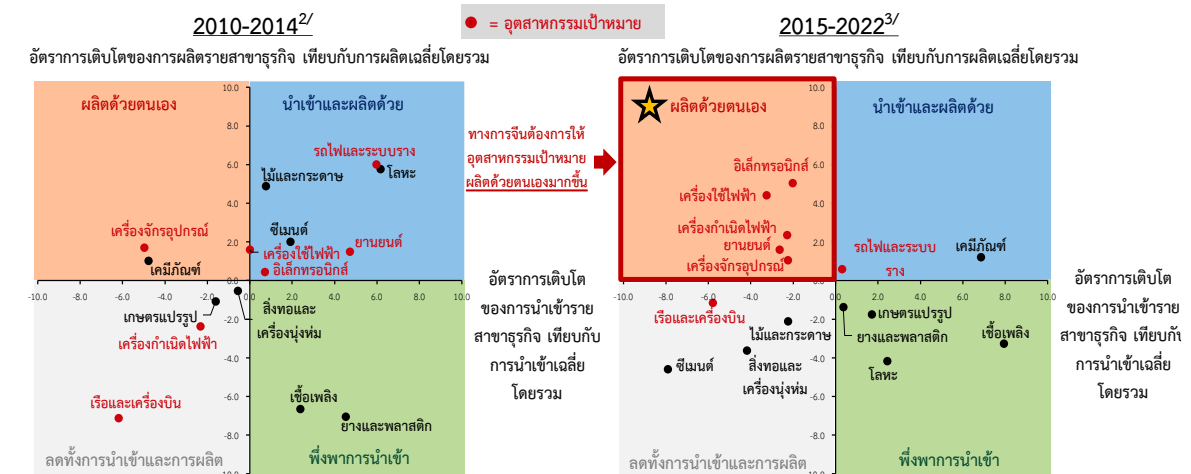
ภายหลังการเปิดประเทศในปี 1978 จีนเข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งด้านการค้าและการผลิตของโลกจนได้รับฉายา “โรงงานโลก” โดยความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจจีนกับต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ทั้งด้านการนำเข้าวัตถุดิบและการส่งออกสินค้า ทำให้เศรษฐกิจจีนอ่อนไหวต่อปัจจัยภายนอกมากขึ้นเช่นกัน ส่งผลให้จีนต้องการปรับยุทธศาสตร์หันมาพึ่งพาตนเอง โดยเริ่มจากกลยุทธ์ **Made in China 2025** ในปี 2015 ที่เน้นการผลิตในประเทศทดแทนการนำเข้า ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างการผลิตและการค้าของจีนเปลี่ยนแปลงไป

เส้นทางสู่การผลิตสินค้าจาก “เน้นปริมาณ” สู่ “เน้นคุณภาพ”

กลยุทธ์ **Made in China 2025** เป็นส่วนหนึ่งของแผนการปรับโครงสร้างให้เศรษฐกิจจีนให้หันมาขับเคลื่อนด้วยการบริโภคและการผลิตในประเทศ (Domestic-led growth) และพัฒนาภาคอุตสาหกรรมการผลิตให้มีเสถียรภาพและมีความยั่งยืน รวมถึงมุ่งสู่การเป็น smart manufacturing โดยมีเป้าหมาย คือ (1) ยกระดับศักยภาพของ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ สารสนเทศ เครื่องจักรกลและหุ่นยนต์ อุปกรณ์อากาศยาน การต่อเรือขั้นสูง รถไฟฟ้าขั้นสูง รถยนต์พลังงานใหม่ อุปกรณ์พลังงาน เครื่องจักรการเกษตร การผลิตวัสดุชนิดใหม่ และยาชีวภาพและอุปกรณ์การแพทย์ขั้นสูง ที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (2) ลดการพึ่งพาการนำเข้าเพื่อการผลิตจากต่างประเทศ และ (3) ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันเราเห็นการสนับสนุนของทางจีนใน 10 อุตสาหกรรมเหล่านี้ชัดเจน อาทิ อุตสาหกรรมสารสนเทศ ซึ่งจีนเป็นประเทศแรก ๆ ที่มีการลงทุนโครงข่าย 5G หรือ อุตสาหกรรมยานยนต์พลังงานใหม่ ซึ่งปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่ผลิตรถยนต์ EV มากที่สุดในโลกซึ่งผลิตได้ถึง 7.0 ล้านคันในปี 2022 จากที่เคยผลิตเพียง 5.1 แสนคัน ในปี 2016

ภายหลังการประกาศกลยุทธ์ฯ ในปี 2015 จนถึงปัจจุบัน จีนมีการลดการนำเข้าและหันมาผลิตเองมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (รูปที่ 1 ในพื้นที่สีส้ม) อาทิ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักร อุปกรณ์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า สะท้อนจากอัตราการเติบโตของการผลิตของอุตสาหกรรมดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นและการนำเข้าที่ปรับลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโดยรวม ขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการนำเข้าลดลงเหลือ 0.5 ในช่วง 2015-22 จากที่เคยสัมพันธ์กันสูงถึง 0.9 ในช่วง 2010-14 ก่อนการประกาศกลยุทธ์ฯ อย่างไรก็ตามจีนยังจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าบางกลุ่มอยู่ เนื่องจากไม่สามารถผลิตได้เพียงพอ อาทิ สินค้าเกษตรแปรรูป เชื้อเพลิง ยางและพลาสติก

รูปที่ 1 : ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตของการผลิตและการนำเข้าของจีนรายสาขาธุรกิจ
เทียบกับค่าเฉลี่ยโดยรวมในช่วง 2010-2014 และ 2015-2022^{1/}

ที่มา: CEIC และ Trade Map คำนวณโดย ธพท.

หมายเหตุ:

- 1/ หากอัตราการผลิตของการนำเข้า หรือ การผลิตของสาขาธุรกิจไหนมากกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม สะท้อนว่าสัดส่วนการนำเข้า หรือ การผลิตของสาขาธุรกิจนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้น ในทางตรงข้าม หากอัตราการผลิตของการนำเข้า หรือ การผลิตของสาขาธุรกิจไหนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม สะท้อนว่าสัดส่วนการนำเข้า หรือ การผลิตของสาขาธุรกิจนั้นปรับตัวลดลง
- 2/ ในช่วง 2010-14 การผลิตและการนำเข้าโดยรวมเติบโตเฉลี่ย 12% และ 14% ตามลำดับ 3/ ในช่วง 2015-22 การผลิตและการนำเข้าโดยรวมเติบโตเฉลี่ย 6% และ 7% ตามลำดับ

ผลกระทบต่อบาของคู่ค้าจีน

นอกเหนือจากกลยุทธ์ของจีนที่เน้นการผลิตในประเทศ ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างการค้าระหว่างจีนและโลกเปลี่ยนไปแล้ว สงครามการค้า (Trade war) และสงครามเทคโนโลยี (Technology war) ต่างมีส่วนในการเร่งรัดให้จีนยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมายและผลิตด้วยตนเองมากขึ้น โดยสัดส่วนการนำเข้าต่อ GDP ที่สะท้อนการพึ่งพาโลกของจีน ปรับลดลงจาก 22.8% โดยเฉลี่ยช่วง 2010-2014 มาอยู่ที่ 17.5% โดยเฉลี่ยช่วง 2015-2022 โดยเป็นการลดการนำเข้าจาก G3 เกาหลีใต้ และไต้หวัน (รูปที่ 2) โดยกลุ่มสินค้าที่จีนลดการนำเข้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าที่จีนสามารถพัฒนาจนผลิตได้เอง อาทิ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นไปตามกลยุทธ์ Made in China 2025 และนโยบายพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี

รูปที่ 2 : การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการนำเข้าสินค้าของจีนรายประเทศและสินค้า
เทียบระหว่างช่วง 2010-2014 และ 2015-2022

สินค้าประเทศ	G3	เกาหลีใต้	ไต้หวัน (จีน)	อาเซียน	กลุ่ม BRICS	โดยรวมรายสินค้า
เครื่องจักรอุปกรณ์และ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	-3.3	-0.4	-0.9	1.4	0.0	-3.2
เครื่องใช้ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์	-0.7	-1.7	-0.2	0.2	0.0	-2.0
ยานยนต์	-2.0	-0.6	0.0	0.1	0.0	-2.4
รถไฟและเครื่องบิน	-1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	-1.5
ไม้ กระดาษและสิ่งทอ	-0.5	-0.2	-0.1	0.2	0.3	-0.3
เชื้อเพลิง	1.2	-0.4	0.0	2.4	3.1	6.3
เกษตรและเกษตรแปรรูป	-0.6	0.0	0.0	0.4	1.4	1.2
เคมีภัณฑ์	-0.2	-0.5	-0.2	0.0	1.1	0.3
ยางและพลาสติก	-0.1	0.0	0.0	0.3	0.0	0.2
โลหะและซีเมนต์	-1.1	-1.2	-0.2	0.8	2.0	0.2
โดยรวมประเทศ	-8.5	-5.0	-1.6	2.6	8.1	

ที่มา: CEIC และ Trade Map คำนวณโดย ธพท.

อย่างไรก็ดี ก็มีประเทศที่มีบทบาทในฐานะคู่ค้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ กลุ่มประเทศที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน (Regional value chain) และกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ที่ส่งออกสินค้าขั้นต้นและสินค้าโภคภัณฑ์ เนื่องจากจีนลดสัดส่วนการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ และนำเข้าทดแทนจากกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะสินค้าประเภทเชื้อเพลิง เครื่องจักรอุปกรณ์ และ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคาดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่อาเซียนอยู่ในห่วงโซ่การผลิตของจีน โดยสัดส่วนการนำเข้าจากกลุ่มอาเซียนต่อการนำเข้าของจีนเพิ่มขึ้นจาก 18.4% ในช่วง 2010-2014 มาอยู่ที่ 21.0% ในช่วง 2015-2022 นอกจากนี้ กลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ โดยเฉพาะกลุ่ม BRICS (ประกอบด้วย บราซิล, รัสเซีย, อินเดีย และ แอฟริกาใต้) มีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะคู่ค้าที่ส่งออกสินค้าเชื้อเพลิง เคมีภัณฑ์ และสินค้าเกษตร เป็นต้น ให่กับจีน โดยสัดส่วนการนำเข้าจากกลุ่ม BRICS ต่อการนำเข้าของจีนเพิ่มขึ้นจาก 7.5% ในช่วง 2010-2014 มาอยู่ที่ 15.6% ในช่วง 2015-2022

ทั้งนี้ บทบาทของไทยในฐานะคู่ค้าของจีนไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีตมากนัก โดยสัดส่วนการนำเข้าจากไทยต่อการนำเข้าของจีนค่อนข้างคงที่ประมาณ 3.5% โดยไทยได้รับอานิสงส์จากการที่จีนนำเข้าสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปเพิ่มขึ้น ที่จีนไม่สามารถผลิตได้เพียงพอ ซึ่งช่วยชดเชยสัดส่วนการนำเข้าจากจีนที่ลดลง เช่น โลหะซีเมนต์และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป แม้จีนปรับเปลี่ยนนโยบายจากที่เคยเปิดประเทศ และหันมาพึ่งพาเศรษฐกิจภายในของตนเองมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน และลดผลกระทบจากสงครามการค้าและเทคโนโลยี แต่จีนจะยังเดินหน้าค้าขายระหว่างประเทศแบบมียุทธศาสตร์การค้าที่ชัดเจน กล่าวคือ จีนจะยังค้าขายกับสหรัฐฯ ในส่วนที่ไม่มีความขัดแย้ง อาทิ สินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน และโทรศัพท์มือถือ ควบคู่ไปกับการค้าขายกับประเทศที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงแสวงหาพันธมิตรทางการค้าใหม่ ๆ สำหรับไทยที่แม้จะอยู่ทั้งในห่วงโซ่อุปทานและมีสินค้าที่จีนยังคงจำเป็นต้องนำเข้า แต่เราควรปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดจีนอยู่เสมอ รวมทั้งหาช่องทางทางการค้าใหม่กับประเทศอื่น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ดำเนินนโยบายในทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมให้ไทยได้รับประโยชน์จากบริบทการค้าของจีนและโลกที่เปลี่ยนไป

Authors

จัตราดา โชตนาการ ChatladaC@bot.or.th

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
ผู้มีความสนใจประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจโลก และติดตามพัฒนาการของจีนที่จะมีผลกระทบต่อโลกอย่างใกล้ชิด

เกริกเกียรติ พรหมมินทร์ KerkkiatP@bot.or.th

เศรษฐกิจอาวุโส ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
ปัจจุบันทำงานนักเศรษฐศาสตร์ที่ติดตามและวิเคราะห์เศรษฐกิจต่างประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจจีน และ มีประสบการณ์การติดตามและวิเคราะห์เศรษฐกิจไทย รวมทั้งเคยศึกษาพัฒนาแบบจำลองและเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ผู้เขียนมีผลงานวิจัย เช่น (1) ภาครัฐกิจไทยจะเติบโตได้ไกลแค่ไหน (2) เราจะเลิกการลงทุนไทยใน 9 ปี: ทำอย่างไรจึงจะพลิกฟื้นการลงทุนไทย และ (3) พลิกวิกฤตเป็นโอกาส: ลงทุนอย่างไรให้เติบโตอย่างยั่งยืนในโลกหลัง COVID-19

Disclaimer: ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และการกล่าว คัด หรืออ้างอิงข้อมูลบางส่วนตามสมควรในบทความนี้ จะต้องกระทำโดยถูกต้อง และอ้างอิงถึงผู้เขียนโดยชัดแจ้ง

Theme: เศรษฐกิจจีน

Tags Dual circulation, Made in China 2025, เศรษฐกิจจีน, สงครามการค้า, สงครามเทคโนโลยี, การนำเข้า, การส่งออก, จัตราดา โชตนาการ, Chatlada Chotanaka, เกริกเกียรติ พรหมมินทร์, Kerkkiat Phrommin

คอลัมน์แรงสั่นสะเทือน เป็นช่องทางสื่อสารมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ในสายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยในประเด็นเศรษฐกิจ Hot issues รวมถึงให้ความรู้ทางเศรษฐกิจการเงิน และนโยบายและผลกระทบแก่สาธารณชน

Advisory Editors:

ดร.สัฏกะภพ พันธยานุกูล ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
ดร.สุริช แก่นบุญ ฝ่ายนโยบายการเงิน สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

Economics and Production Editor:

ดร.เสาวณี จันทะพงษ์ ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

Media Queries:

งานสื่อมวลชน ฝ่ายกลยุทธ์สื่อสารและความสัมพันธ์องค์กร ธนาคารแห่งประเทศไทย
MassMediaCCD@bot.or.th
